

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псыхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне

“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007

© Афармленне Уладзімір Гундар

Прыісці да гэтай веры

Інтэрвію

Шаноўнае спадарства! Вы трымаеце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага сьвятара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псыхалогія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кнігі неўдольна час доўжваліся на старонках мясцовай газеты “Тэхнік” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і прыяцельнікі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік, які напісанае настацелем баранавіцкага прыходу св. Іларыяны і Мятода Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надрукаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі сьвятар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасці рэлігіі, нясумяшчальнасці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказаў, што найбольшыя вучоныя ў аграмаднай большасці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сённяшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псыхалогія прысутнасці” – гэта першы вопыт псыхалогічнага абагульнення рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і сьвятары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылаючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасць ўніяцкага сьвятара, які ў сваіх разважаннях пра Бога і існасць спалучае рэлігію і палітыку, псыхалогію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтам смела казаць. Але на такі крок сёння здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Перасьледаваных на радзіме ардын-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. Духоўнасць	93
П.23. Харакство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа тэлерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134

III

ЭКЗИСТЭНЦЫЯ І ПАРАВАННЯ	137
III.1. Успенне	138
III.2. Аўгустынаўская перспектыва ўзросту	142
III.3. Гэапсыхіялагічная канфесійнасць асобы	150
III.4. Сямейная трылеза экумены	153
III.5. Інтэлексуальнасць	156
III.6. Пастыфесія: айцец	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	180
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці	183
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алгарна-педагагічныя	192
III.16. Педагагічныя прынцыпы асабістай свабоды	196

IV

ПІСЬМОВА ПРАПАВЕДЗЬ	203
IV.1. Псіхалагічны сэнс Евангелія	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хай будучь усе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Цуд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выгнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багацце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Крэджа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

III.8. Вяртанне да сябе

Сям'я пачынаецца з “Я”, упарадкаванню якога пераднічала ўладкаванне сусвету. Нездарма на калонах антычнага храма ў Дэльфах былі накрэслены дзіўныя словы: “*gnoce te ipsum*” - “познай самога сябе”. Аднаковае захапленне чалавека, наследаваннем сусвету прывяло да страты кантэксту і тым, што бліжэй за ўсё, – уласнай душой. Вяртанне да ўласнай душы праз ішчырае хрысціянства ёсць набыткам тэацэнтрычнага значэння “любові да самога сябе” [Мр 12, 31], якое было адабрана вонкавай навукай. Філософ-рамантык Шапэнгаўэр у XIX стагоддзі рашуча выступіў супраць рацыянальнай устаноўкі XVII стагоддзя, дадзенай Дэкартам - *cogito ergo sum* - прапаноўваў сваю фармуліроўку самасвядомасці асобі - *velo ergo sum* - (жадаю, значыць, існую). Прыблізна ў тым жа часе дзекі тэолаг С. К'еркегор крытыкаваў пратэстанцка-рацыянальнае вучэнне, якое, паводле яго думкі, неабгрунтавава аб'ектывальна рэлігію, адкінуўшы ад яе таямніцу падсвядомага ў псіхалогіі чалавека, які мусіць ведаць свае духоўныя запатрабаванні і аб'ектывальна чамусьці заўсёды супраціўляецца ім: “Не разумею, што раблю, бо не тое раблю, што хачу, але што ненавіджу, тое раблю” [Рым 7, 15].

Сапраўдная навука засяроджана на ўсім, што звязана з Богам. Св. Філапавіт у XIII стагоддзі развіваў свяшчэнную дактрыну, якая спрашала суадносіны веры і розуму, пачуццяў і пазнання. Што да “я” і, то можна ўдакладніць: усё, што “ведае”, і ўсё, што “жыве” муж, альбо жонка, альбо дзіця, мае сэнс толькі ў навяртанні чалавека да Бога і праз Яго да самога сябе. Тады ўсе учынкi, пачынаючы ад чалавека атрымліваюць аб'ектывальную ацэнку праз іх сувязь з канчатковым вынікам яго жыцця – ішчасцем, якое мае толькі адзіноў існасць асабістага “ішчасця” як часткі свайго Творцы.

Запатрабаванні душы ёсць значна большая таямніца, чым сьветабудова: “Якая бо карысць чалавеку, калі ён здабудзе ўвесь свет, а душы сваёй пашкодзіць?” [Мц 16, 26]. Унікальная асоба дзіцяці ўяўляе ў гэтым свеце адметную мішэнь для ўтварэння варожых пачуццяў да самога сябе, накшталт маргінальнага матыву камуністычнага выхавання “Раньше думай о Родине, а потом о себе” ці неўратычнага закліку “учиться, учиться и учиться”. З другога боку, безумоўная любоў да сябе немінуа з'явіцца ўражлівай мішэню для цялесных шальмаванняў розуму: “не хочу

III.8. Бяртанне да сябе

Сям'я пачынаецца з "Я", упарадкаванню якога паўднёвараднічала ўладкаванне сусвету. Нездарма на калонах гэтага храма ў Дэльфах былі накрэслены дзіўныя словы: "Gnosce te ipsum" - "пазнай самога сябе". Аднаковае захапленне чалавека даследаваннем сусвету прывяло да страты кантэсту з гэтым, што бліжэй за ўсё, - уласнай душой. Бяртанне да ўнутранага сусвету праз шчырае хрысціянства ёсць набыткам тэаапапачатковага значэння "любаві да самога сябе" [Мр 12, 31], як і было адабрана вонкавай навукай. Філософ-рамантык Шапэнгаўэр у XIX стагоддзі рашуча выступіў супраць рацыянальнай усталяўкі XVII стагоддзя, дадзенай Дэкартам - cogito ergo sum - і прапаноўваў сваю фармуліроўку самасвядомасці асобы - volo ergo sum - (жадаю, значыць, існую). Прыблізна ў той жа час да кітэалаг С. К'еркегор крытыкаваў пратэстанцкае рацыяналізм вучэнне, якое, паводле яго думкі, неабгрунтавана забывала рэлігію, адкінуўшы ад яе таямніцу падсвядомага ў псіхалогіі чалавека, які мусіць ведаць свае духоўныя запатрабаванні і апрачамусьці заўсёды супраціўляецца ім: "Не разумю, што раблю, бо не тое раблю, што хачу, але што ненавіджу, тое раблю" [Рым 7, 15].

Сапраўдняя навука засяроджана на ўсім, што звязана з Богам. Св. Філапавіян у XIII стагоддзі развіваў свяшчэнную дактрыну, якая прапала суадносіны веры і розуму, пачуццяў і пазнання. Што да ім'я, то можна ўдакладніць: усё, што "ведае", і ўсё, што "рача" муж, альбо жонка, альбо дзіця, мае сэнс толькі ў навяртанні чалавека да Бога і праз Яго да самога сябе. Тады ўсе учынкi, пачынаючы ад чалавека атрымліваюць аб'ектыўную ацэнку праз іх сувязь з канчатковым вынікам яго жыцця - шчасцем, якое мае толькі адзіную існасць асабістага "ш-часц-я" як часткі свайго Творцы.

Апатрабаванні душы ёсць значна большая таямніца, чым св. апостал будова: "Якая бо карысць чалавеку, калі ён здабудзе ўвесь свет, а душы сваёй пашкодзіць?" [Мц 16, 26]. Унікальная асоба дзіцяці ўяўляе ў гэтым свеце адметную мішэнь для ўтварэння варожых пачуццяў да самога сябе, нахшталт маргінальнага матыву камуністычнага выхавання "Раньше думай о Родине, а потом о себе" ці неўратычнага закліку "учиться, учиться и учиться". З другога боку, безумоўная любоў да сябе немінуча з'явіцца ўражлівай мішэню для цялесных шальмаванняў розуму: "не хочу

учиться, хочу жениться”. Як знайсці тую залатую сярэдзіну жыцця, пазнанне якога не прыносіла б “шмат тугі” [Ек 1,18], а жаданне шчасця не засланылася б бытавымі праблемамі? На гэтае пытанне, як і на ўсе астатнія, адказвае Евангелле: “Усё магчыма для веруючага” [Мр 9, 23].

Безупыннае дасканаленне Хрысціянскага сусвету патрабуе звышпрыроднага яго намагання стварэння Царства Божага на зямлі, як і на Небе. Гэтая звышнатуральнасць змяшчае ў сабе ўсю любоў: Божую, бацькоўскую, сыноўнюю, мужчынскую, жаночую, братэрскую, таму па-рознаму выконваецца практыкуючымі супольнасцямі. У пратэстанцкіх сем’ях яна па-мужчынску актыўная, нават авантурная ў дасягненні дабрабыту, што праявілася, напрыклад, праз эміграцыю ў Амерыку. У праваслаўных - па-жаночку пасіўная, сузіральная, кансерватыўная. Здаецца, што менавіта ў каталіцкай сям’і звышпрыроднасць, пра якую гаворыць Фама Аквінат, неадкладна павіна змяніцца актыўна-сузіральнае жыццё асобы, якая канцэнтруе ў сабе якасную меру мужчынскіх і жаночых памкненняў. У каталіцкай сям’і дастаткова дабрабыту, але не кошта авантуры, а думітам яе місіянерскага служэння людзям, што калісьці побач, незалежна ад іх матэрыяльных варунаў. Супольна, сузжонкі як пара, бацькі і дзеці як сям’я павіны спадзявацца сваё служэнне Царкве і свету. Хрысціянская сям’я - гэта таксама Валадарства Божае ў гісторыі праз штодзённую рэчлівасць, акрэсленую і вызначаную яе жыццёвымі гаворкамі.

Проста кажучы, “дзе нарадзіўся, там і згадзіўся”, зразумела калі нарадзіўся ад Бога на шчасце людзям. Такое жыццё сям’і, акрамя вяртання, звышпрыроднага сэнсу, мае і натуральнае, прыроднае жыццё, заснаванае на каханні сузжонкаў праз іх цялесную аднасць. Цела таксама ахоплена спадзяваннем на ўзакрэсленне [Рым 8, 11], якое праходзіць праз два вымярэнні - асабістае і асхалагічнае. Няўрымслівы эпас асабістага кахання ахалоджаецца эсхалагічнай сузіральнасцю перспектывы суда Божага. Падобна пазбегнуць граху і захаваць пачуццё шлюбу, у першую чаргу пнатлівага і толькі ў апошняю - зратычнага. Яго індывідуальная Я-агрэсіўнасць мусіць падпарадкавацца супольнай Мы-інтэграцыі праз блаславены шлюб як “злюб”. Дарэчы, прытаўка “з” заўсёды ўтварае сэнс супольнасці, лучнасці той ці іншай з’явы. Шчасце сям’і як Валадарства Божага і мучаніцтва як сро-

док яго дасягненняў ўсё менш і менш пакідаюць месца зратычным забавам сузжонкаў. Іх стасцы дазваляе прынесці гэтыя забавы на алтар “цела-пала-жыцця” як асабістае жыццё сексуальнасці дзелі зацвярджэння свабоднай, ачышчальнай, сексуальна нейтральнай асобы “ў межу пачага ўзросту Хрысціянства” [пар. Эф 4, 13]. Такая эсхалагічна свабодная асоба пераходзіць да наступнага ўзроўню дасканаласці - прыслівае асабістае жыццё “Больш давай, чым браць” [Дзеян. 20, 35]. Менавіта на ўздыме дабрачыннасці праз ўхваленую св.Аўгустынам “мужчынскую любоў як голас Божы” адбываецца жагучае чвартае пераафармленне чалавека да самога сябе. Гэтае навяртанне надае пераафармленую ўпэўненасць сямейнай асобе і ўсяму яе сусвету.

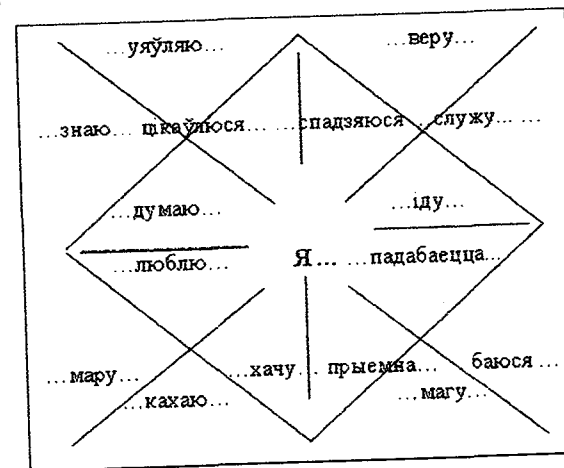

Схема «Канверт».

Як навуковы спосаб пазнання самога сябе прапаную чытачам псіхалагічны тэст (Схема-канверт), выпрабаваць які магчыма тым, хто нераўнадушны да кахання і любові, бацькоўства, дзяцінства, сяброўства, уласнага жыцця і смерці. Вынікі «саманаведвання» стануць падставай для нашых далейшых дыялогаў. Дзеля гэтай мэты на старонках аркуша прапанаваныя спалучэнні слоў і ліній даўдзіце да скончаных сказаў і малюнкаў (Мал. 5 на стар. 175).